

Božo Žibret

Kako promovirati jezik stroke - nemščino

Izvleček

Nemščino iz osnovnih šol počasi izpodriva angleščina, čeprav gospodarstveniki ugotavljajo, da je znanje več tujih jezikov nujno potrebno. Nemščina je za Slovence pomembna zaradi neposredne bližine Avstrije in Nemčije, saj govori nemško v Evropi okrog 100 milijonov ljudi. Nemška avtomobilska industrija je zelo močna (VW, BMW, Mercedes, Audi ...), uporablja pa programe za odpravljanje napak pri avtomobilu v nemškem jeziku. Pomen znanja nemškega jezika je treba zato predstaviti Ministrstvu za šolstvo, sodelavcem, dijakom in tudi delodajalcem.

Namen tega članka je motivirati dijake za učenje nemščine. Predstavljene so različne motivacijske tehnike kot npr. prepoznavanje strokovnih tekstov, reševanje križank z nemškimi strokovnimi izrazi, izpolnjevanje tabel in vaje povezovanja. Motivacijo povečujejo tudi vaje komunikacije pri katerih razvijamo enostavne slovnične strukture. Pri poučevanju vključujemo strokovno besedišče, ki se uporablja v več strokah. Zavedati se moramo, da izobražujemo dijake za poklic in jim zato ponudimo vsebine, ki jim bodo koristile pri vsakdanjem delu.

Ključne besede: jezik stroke, nemščina, poučevanje jezika, promocija jezika, avtoserviserji.

1. Predmet in cilji

Prispevek obravnava metodološki pristop k poučevanju nemščine v okviru srednjega poklicnega izobraževanja za poklic avtoserviser na poklicni šoli v Savinjski regiji.

Predmet raziskave je na eni strani razmerje med položajem nemškega jezika v slovenskem izobraževalnem sistemu, kjer ga iz osnovnih šol vse bolj izrinja angleščina ter na drugi strani tržno situacijo, ki jo zaznamuje potreba po delovni sili z znanjem nemškega jezika. Konkretno se te potrebe kažejo zlasti v Savinjski regiji z močnim deležem nemških podjetij v avtomobilski industriji. Prispevek se dotika problematike kurikuluma v poklicnih šolah in distribucije ur med strokovnimi in splošnimi predmeti ter posledičnega upadanja zanimanja in motivacije učencev za učenje nemškega jezika/ pri predmetu nemščina. Avtor predstavi izhodiščne točke svojega programskega koncepta in na podlagi podrobne analize izdelava pristop k

poučevanju jezika stroke na podlagi učnih listov, ki jih podrobneje prikaže v nadaljevanju. Namen prispevka je poiskati pristope k razvijanju materialov za poučevanje tujega jezika stroke za specifične ciljne skupine in obenem ozavestiti družbo in izobraževalne institucije o pomenu, ki ga ima znanje nemškega jezika za slovensko gospodarstvo.

Ker je v Savinjski statistični regiji nemščino iz osnovnih šol izpodrinila angleščina, čez leto ali dve ne bomo imeli več dijakov, ki se bodo učili nemščino. Po drugi strani pa imamo močno nemško avtomobilsko industrijo (VW, BMW, Mercedes, Audi...), katere računalniški programi za odpravljanje napak na avtomobilu so v nemškem jeziku. Postavlja se vprašanje, kdo bo delal čez nekaj let na servisih nemških avtomobilov. Ena od možnosti je, da servisi svojim sodelavcem omogočijo tečaj nemščine. Vendar se tukaj postavlja kar nekaj vprašanj, npr.: Ali ne izobražujemo dijakov za poklic?, Ali dijakom ne ponujamo vsebin, ki jim bodo koristile pri vsakdanjem delu? Znanje nemščine je pri avtoserviserjih nujno. Tudi v njihovem slengu se pojavljajo popačenke, ki so nemškega izvora (felga, nem. die Felge – slov. platišče, šraufncigar, nem. Schraubenzieher – slov. izvijač). Takšnih izrazov bi lahko v avtoservisni delavnici našli na stotine. Še en argument, ki potrjuje, da je znanje nemščine potrebno.

2. Izhodišča

V Šolski center Celje je vključenih skupaj pet srednjih poklicnih in tehniških šol. Srednja šola za storitvene dejavnosti in logistiko se je Šolskemu centru priključila leta 2007. Na šoli se učenci usposabljaajo za avtoserviserje, za frizerje, za šivilje, za konfekcionarje in za prometne in logistične tehnike. Angleščina se kot tuji jezik dijaki v poklicnih šolah poučuje vsa tri leta po dve uri tedensko. Nemški jezik oz. strokovno komuniciranje v nemškem jeziku, kot se predmet imenuje, pa se poučuje le eno uro tedensko. Skupno število ur je torej 86 ur v treh letih. Vendar pa so razlogi za ohranjanje nemščine v šolah naslednji:

- V Savinjski statistični regiji so močno zastopane trgovine oz. servisi za prodajo nemških avtomobilov (A2S – prodaja VW-jevih avtomobilov in Audijev, Selmar – BMW, Opel in Mercedes v Vojniku. Argumente za krepitev vloge nemškega jezika bi narekovale visoke potrebe po kvalificirani delovni sili. Dejstvo je, da so programi za odpravljanje napak v elektroniki (na servisih) v nemškem jeziku in da se v žargonu serviserjev uporablja veliko popačenk oz nemških izposojenk.
- Ciljna skupina, ki jo ta članek obravnava, so avtoserviserji. Večino dijakov, ki se odloči za poklic, ima slabo jezikovno predznanje iz osnovne šole. Redki so, ki imajo dobro učno podlago in se odločajo iz lastnega zanimanja za ta poklic. Dijaki poznajo poklic avtoserviserja iz tehničnega pregleda in iz lastnega zanimanja za tehniko.
- Poučevanje jezika otežuje tudi nepoznavanje slovničnih pojmov.
- V razredu je veliko število dijakov, ponavadi nad 30.

3. Pristop k projektu

Na vseh področjih jezika izhajamo iz prakse ob uporabi orodij, ki so za ciljno skupino zanimiva (internet itd.), z namenom najbolj dvigniti nivo motivacije.

Na fonološko-grafemski ravni in pomenoslovju se osredotočimo na pomen sobesedila, na prepoznavanje znanih popačenk in na veliko bližino prakse. S tem ohranjamo pozornost dijakov.

Preden sem se lotil poučevanja jezika stroke, sem si postavil naslednja vprašanja:

- Kakšna naj bo motivacija?
- Koliko naj bo pravopisa, slovnice, besedišča?
- Kako in na kakšen način se naj izvaja preverjanje in ocenjevanje?
- Kako globoko se naj poglobljam v stroko?

Povedati je treba, da gre za poučevanje nemščine kot drugega tujega jezika v triletnem programu avtoserviserja. S poučevanjem sem si pridobil izkušnje v štiriletnem programu prometnega tehnika. Vendar gre v triletnem programu za drugačno populacijo dijakov. Ti dijaki imajo slabo predznanje tudi pri prvem tujem jeziku.

3.1 Slovnica

Način obravnavanja slovnice je več. Izhajati moramo iz strokovnega okolja. Dijaki lahko izpolnjujejo tabele, rešujejo križanke nemških strokovnih izrazov, povezujejo, delajo vaje pisanja ipd.

Pri slovnici smo se na začetku osredotočili na števila, osebne zaimke, glagola *imeti* in *biti*. Pri tvorjenju stavkov smo uporabljali samo komunikacijska sredstva. Podrobnejša razlaga bi bila nesmiselna, saj večina dijakov poklicne šole ne loči glagola od samostalnika, zaimka ipd. Seveda smo orali ledino na področju stroke. Sestaviti primerno zbirko nalog, ki bo dijake zanimala, da bodo vaje primerno zahtevne za začetnike, ni bilo lahko. Sestaviti je bilo treba nekaj nalog in jih nato preizkusiti pri pouku. Na naše presenečenje smo ugotovili, da dijaki zelo radi rešujejo pisne vaje. Zaradi velikega števila dijakov v razredu pa je zelo otežena komunikacija.

4. Predstavitev učnih listov

V nadaljevanju so podrobneje predstavljeni štirje učni listi. Delovni list se je navezoval tudi na strokovni predmet. Pnevmatike so dijaki najprej obravnavali pri

tehnologiji. Pri tehnologiji so pnevmatiko spoznali zelo podrobno, od prereza do izračunov. Tukaj je učitelj tujega jezika avtonomen. Odloči se lahko, da bo pnevmatiko obdelal zelo podrobno obdelal, npr. da bo poimenoval vsak del posebej. Menjavo pnevmatik so dijaki spoznali tudi pri praktičnem pouku. Porodila se je ideja, da bi pogovor med stranko in avtomehanicom obravnavali tudi pri tujem jeziku. Pri tem se lahko omejimo na osnovna komunikacijska sredstva.

4.1 Učni list 1

Cilji:

- Pri tem učnem listu je cilj spoznavanje besedišča in osnovnih komunikacijskih sredstev.
- Dijaki (bodoči avtomehanički) se naučijo se pravilnega odnosa do stranke (pozdravljanje, vljudnost, zahvala za plačilo ...).

Že prej smo omenili preverjanje. Za doseg minimalnih standardov oz. za pozitivno oceno smo upoštevali tudi delno narobe zapisano besedo. To pomeni, da je lahko samostalnik na primer zapisan z malo začetnico ali mu manjka kakšna črka. Seveda se s tem pomen besede ne sme spremeniti.

4.1.1 Učni list 1

Der Reifen

_____ -reifen

_____ -reifen

_____ -reifen

Auf dem Bild ist eine _____.

Wir müssen den Reifen _____ (menjati). Wir brauchen das nächste Werkzeug (orodje):

- a) _____ (ključ)
 b) _____ (dvigalka)
 c) _____ (rezervno kolo)

Fraze, ki jih rabimo:

odviti vijake - _____
 dvigniti avto - _____
 sneti kolo - _____

priviti vijake - _____
 spustiti avto _____

In der Werkstatt

A- Automechaniker

K – Kunde (stranka)

Übersetze. – Prevedi.

A: _____ (Dober dan).
 K: _____ (Dober dan).
 A: _____ (Kaj želite?)
 K: _____ (Rad bi zamenjal gume.)
 A: _____ (Koliko in kje – spredaj ali zadaj?)
 K: _____ (Spredaj. Kdaj bo avto gotov?)
 A: _____ (Čez dve uri.)

Čez dve uri. *****

K: _____
 (Ali je avto je gotov? Kje lahko plačam?)

A: _____ (Je. Na blagajni.)

K: _____
 (Koliko stane menjava gum in koliko gume?)

A: _____ (Menjava gum stane 20 €. Gume pa 150 €).

K: _____ (Hvala lepa in nasvidenje.)

A: _____ (Prosim in nasvidenje.)

Die Wörter bedeuten:

- 1) zimska pnevmatika: _____
- 2) letna pnevmatika: _____
- 3) predrtje pnevmatike: _____
- 4) rezervno kolo: _____
- 5) dvigalka: _____
- 6) ključ: _____
- 7) menjati: _____
- 8) en: _____

4.2 Učni list 2

Pri učnem listu 2 gre za besedilno vrsto *oglas*. To je bil eden najbolj motivacijskih delovnih listov, kar smo jih obravnavali. Mladi fantje radi iščejo motorje in avtomobile po internetu. Nekateri dijaki so tako posredovali dodatni internetni naslov. Spodnje besedilo je kopirano iz internetne strani autoscout (www.autoscout.de). Zelo uporabna je tudi stran www.mobil.de. Nekateri starši

dijakov celo uvažajo rabljene avtomobile in tovornjake iz Nemčije. Spodnji oglas sem uporabil kot učni list z naslednjimi cilji:

- prepoznavanje značilnosti te besedilne vrste na osnovi sobesedila;
- navajanje dijaka na delo s sobesedilom oz. določitev vloge sobesedila pri usvajanju strokovnega besedišča;
- poudarjanje pomena okrajšav, ki so v stroki posebnost.

4.2.1 Primer učnega lista

Automarkt

Volkswagen Touran TDI 4/5 Tüer		EUR 10.250
Preis	EUR 10.250	 <p> Druckansicht Tipp versenden Fahrzeug parken In die Vergleichsliste Anzeigenfehler melden </p> <p>Fahrzeuganbieter</p> <p>DAT AUTOHUS AG Gyhum/Bockel an der A1 zwischen Hamburg - Bremen</p> <p>An der Autobahn 11</p> <p>D-27404 Gyhum/Bockel</p> <p>Tel: 04286-926-0</p> <p>Fax: 04286-926-499</p> <p>Neu: Rufen Sie den Händler kostenlos an!</p> <p>Kostenlos anrufen</p>
Erstzulassung	09/2003	
Kilometerstand	167102	
Kraftstoff	Diesel	
kW/PS	74/101	
Außenfarbe	weiss	
Innenfarbe	Schwarz	
Getriebeart	Handschaltung	
Hubraum	1896 cm ³	
Türen	5	
Fahrzeugart	Gebrauchtwagen	
Leergewicht	1573 kg	
Angebotsnummer	3389	
Besonderheiten	Mwst. ausweisbar	
KFZ-Finanzierung	» hier vergleichen	
KFZ-Versicherung	» hier vergleichen	
KFZ-Leasing	» hier informieren	
Preis Check		
Mit EasyCredit günstig finanzieren:	Ab 150 Euro/Monat einfach zum neuen Auto	
Fahrzeugausstattung		
ABS, Airbag, CD, Elektr. Fensterheber, Wegfahrsperre, Zentralverriegelung	<p>E-Mail an den Anbieter</p> <p>Alle Fahrzeuge und Händlerinfosite</p>	

<p>Weitere Informationen</p> <p>Bockel (04286-926-0), Nr.: 3389, nur Gewerbe/Export, Scheckheft, 6-Gg, Rel, ESP, ABS, ASR/ASC, Infr, Wegfahrsp., RCD, AB v., MAL, Kst, ZV, Col, 2eFH, eSppl.Hzg, etc. / Finanzierung ohne Anzahlung möglich.</p>	<p>AutoScout24 GmbH übernimmt für die Richtigkeit der Angaben keine Gewähr.</p>
---	---

Vir: www.autoscout.de

4.3 Učni list 3

S programom »Zarb« lahko naredimo veliko vaj. Sestavljamo lahko križanke, dopolnjujemo samoglasnike, soglasnike, izdelamo besedno solato, itd.(www.zarb.de). Ta program obstaja tudi za angleščino. Program bi lahko uporabili tudi pri ostalih predmetih, npr. pri slovenščini, geografiji, zgodovini itd. Dopolnjevanje samoglasnikov je razvidno iz naloge tri. Prednost tega programa je preprosta raba ikon. Program se umesti v word. Posebno pozorni bodite na tretjo in četrto orodno vrstico. Vsaka ikona vam predstavlja nov tip naloge.

Cilji:

- utrjevanje strokovnega besedišča;
- globalno razumevanje (dosežemo ga na ta način, da dijaki povezujejo besede s podatki);
- prenos tujk in popačenk v nemški strokovni jezik (lažje razumevanje besedila).

Za dodatno opremo se seveda nabor besed razširi. Določene besede dijaki že razumejo, ker poznajo svojo stroko. Tujke in popačenke se uporabljajo tudi v avtomobilskem žargonu. Podatke lahko tudi zamenjamo. Po prevajanju pravilnosti rešitev vedno sledi pisanje.

4.3.1 Primer učnega lista

ARBEITSSBLATT ZUM THEMA AUTOMARKT

1. Poveži izraze z levega stolpca s podatki v desnem stolpcu.

Leergewicht	167102
Angebotsnummer	3389
Hubraum	EUR 10.250
Fahrzeugart	09/2003
Außenfarbe	Diesel
Türen	weiss
kW/PS	Handschaltung
Kilometerstand	Gebrauchtwagen
Kraftstoff	Schwarz
Innenfarbe	1896 cm ³
Preis	1573 kg
Getriebeart	74/101
Erstzulassung	5

2. Poskušaj prevesti naslednje besede.

3. Vstavi manjkajoče samoglasnike.

Außenfarbe -	_ _ β _ nf _ rb _
Angebotsnummer -	_ ng _ b _ tsn _ mm _ r
Innenfarbe -	_ nn _ nf _ rb _
Erstzulassung -	_ rstz _ l _ ss _ ng
Fahrzeugart -	F _ hrz _ _ g _ rt
Getriebeart -	G _ tr _ _ b _ _ rt
Hubraum -	H _ br _ _ m
Kilometerstand -	K _ l _ m _ t _ rst _ nd
Kraftstoff -	Kr _ ftst _ ff
kW/PS -	kW/PS
Leergewicht -	L _ _ rg _ w _ cht
Preis -	Pr _ _ s
Türen -	T _ ren

4.4 Učni list 4

Iz najbolj pogostih besed sestavimo še križanko. V članku je že bilo omenjeno, da dijaki zelo radi rešujejo pisne vaje. Vaja 3 je primer takšnih pisnih vaj.

Na koncu teme »Automarkt« (trgovina z avtomobili) dijaki naredijo še vajo iz osnovne komunikacije. Nekatera vprašanja spodaj prikazana vprašanja (vaja: Prevedi v nemščino) smo sestavili celo s pomočjo dijakov. Odgovore pa smo tudi predvideli in jih zapisali.

Cilji:

- utrjevanje besedišča;
- pravilen zapis nemških strokovnih besed.

Die zusätzliche Fahrzeugausstattung –**1. V dodatni opremi vozila zaslediš naslednje besede. Poskušaj jih prevesti.**

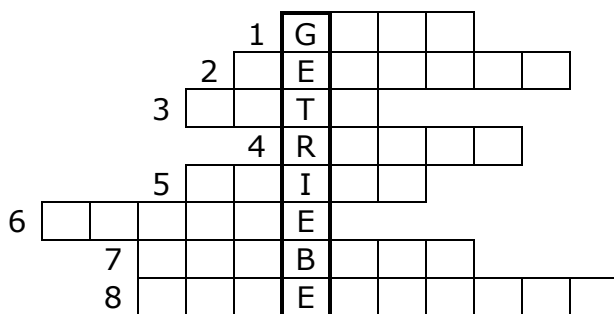
Elektr. Fensterheber -
 Wegfahrsperre -
 Vordersitze el. verstellbar -
 das verstellbare Lenkrad -
 Multifunktionlenkrad -
 Regensensor -
 Radio mit CD-Wechsler -
 Handylvorbereitung -
 Multifunktions-Lederlenkrad -
 Rücksitze klappbar -
 6-Gang Getriebe -
 Diebstahlwarn-Anlage -
 Alarmanlage -
 Beifahrer Airbag -
 Seitenairbags -
 Elektr. Fensterheber -
 Elektrische Sitze -
 Elektrischer Spiegel -
 Klima -

Klimaautomatik -
 Lederausstattung -
 Nebelscheinwerfer -
 Sportausstattung -
 Lederausstattung -
 Wegfahrsperre -
 1. (erste) Hand -
 Scheckheft -
 Außentemperaturanzeige -
 Katalysator -
 3.Bremsleuchte
 Leichter Blechschaden vorne -
 Sehr guter Zustand -
 Servolenkung -
 Tempomat -
 unfallfrei -
 Bordcomputer-
 Zentralverriegelung mit
 Fernbedienung -

2. Reši križanko.

Waagrecht: 1) prestava 2) volan 3) sedež 4) radio 5) klima
 6) naprava 7) airbagi 8) servisna knjižica

Senkrecht: menjalnik

3. Dokončaj besede!

----- L----- Le----- Len----- Lenk----- Lenkr----- Lenkra----- Lenkrad	S p i e g e l S p i e g e _ S p i e g _ _ S p i e _ _ _ S p i _ _ _ _ S p _ _ _ _ _ S _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	----- -----e -----be -----ebe -----iebe -----riebe -----triebe -----etriebe G e t r i e b e
S i t z _ i t z _ _ t z _ _ _ z _ _ _ _	----- S _ _ _ _ _ S p _ _ _ _ _ S p e _ _ _ _ S p e r _ _ _ S p e r r _ _ S p e r r e	
----- -----t -----ft -----eft -----heft -----kheft -----ckheft -----eckheft -----heckheft -----checkheft S c h e c k h e f t	----- B _ _ _ _ _ _ B r _ _ _ _ _ _ B r e _ _ _ _ _ _ B r e m _ _ _ _ _ B r e m s _ _ _ _ _ B r e m s l _ _ _ _ _ B r e m s l i _ _ _ _ B r e m s l i c _ _ _ B r e m s l i c h _ _ B r e m s l i c h t	

4. Prevedi v nemščino.

1. Koliko je avto star?
2. Koliko kilometrov ima prevoženih?
3. Kakšne barve je avto?
4. Koliko vrat ima avto?
5. Kakšne vrste menjalnika ima avto?
6. Katero gorivo uporablja?
7. Kako močan je motor?
8. Koliko stane avto?
9. Kdaj je bil prvič registriran?
10. Kakšna je notranja barva?
11. Kolikšna je prostornina motorja?
12. Ali je bil že poškodovan (karamboliran)?
13. Ali ima okvaro motorja?
14. Kakšno vrsto menjalnika ima?
15. Kdaj vas lahko pokličem?
16. Kolikšna je teža avtomobila?

5. Odgovori na zgornja vprašanja.

V tem poglavju je navedenih le nekaj vzorčnih učnih listov, ki jih uporabljamo pri jeziku stroke. Učne liste ves čas spreminjamo in dopolnjujemo. Pri tem pa vedno upoštevamo motivacijo dijakov.

5. Zaključek

Vsaka znanost razpolaga z jezikom stroke, ki služi strokovni javnosti. Tako uporabljamo na strojnem področju drugačne izraze kot na živilskem, čeprav lahko ima ista beseda, npr. Zylinderkopf (glava motorja) ali samo Kopf, pri strojništvu drugačen pomen kot v drugi stroki (Duden Technik).

Učitelji tehničnih predmetov so običajno mnenja, da mora dijak znati poimenovati npr. 50 besed v tujem jeziku iz podvozja. Seveda se jezikoslovci ne strinjamo s takšnimi mnenji. Besedni zaklad 200 ali več besed dijaku ne koristi, če besed dijak ne zna povezati v poved in uporabiti v vsakdanjem življenju. Zaradi tega vedno bolj uporabljamo komunikacijska sredstva.

Za poučevanje strokovnega besedišča pri drugem tujem jeziku upoštevamo naslednje smernice:

- ločimo raven poznavanja strokovnega besedišča (prepoznati, razumeti, uporabiti);
- vključujemo predvsem strokovno besedišče, ki se uporablja v več strokah;
- razvijamo enostavne slovnične strukture;
- dijake navajamo na pogosta komunikacijska sredstva.

Gospodarstveniki ugotavljajo, da je znanje več tujih jezikov nujno. Nemščina ostaja v ospredju zaradi neposredne bližine Avstrije in Nemčije, kjer govori nemško več kot 100 milijonov ljudi. Tudi Evropska unija poudarja, da bi se naj učili jezik sosedске države. Nemčija je najpomembnejši strateški partner Slovenije. V Sloveniji se gradijo trgovine (Hofer, Lidl), kjer je pri izbiri delavcev zaželeno znanje nemščine. Obstaja torej več argumentov, zaradi katerih nemščine ne smemo nadomestiti z angleščino.

Naša naloga je, da nemščino promoviramo še naprej, tako na Ministrstvu za šolstvo kot tudi pri sodelavcih, dijakih in delodajalcih. Za učenje nemščine dijake najbolje motiviramo z vajami prepoznavanja strokovnih besedil, reševanjem križank z nemškimi strokovnimi izrazi, izpolnjevanjem tabel in s povezovanjem besed. Pri tem uporabljamo pogosta komunikacijska sredstva in razvijamo enostavne slovnične strukture. Pri poučevanju vključujemo strokovno besedišče, ki se uporablja v več strokah. Naloga profesorjev je namreč ta, da dijake primerno usposobijo za delo in jim ponudijo vsebine, ki bodo zvišale njihovo zaposljivost in jim pomagale pri opravljanju poklica.

Viri

Gscheidle R. (2004). *Fachkunde Kraftfahrzeugtechnik*, 28 Auflage, Europa Lerhmittel Verlag.

www.autoscout.de

www.mobil.de

www.zarb.de